Porto opłacono ryczałtem.

Ч. 11. (394) Неділя, дня 13. березня (марта) 1927. Рік IX.

Адреса Редакції і Адміністрації „Український Голос“ Перемишль, Побереже ч. 1.

Конто П. К. О. в Варшаві № 142.807. Передплата в краю виносить 10 зол. річно, 5·50 зол. піврічно, 3 зол. чвертьрічно. В Чехії квартально 18 ч. к. (передплату в Чехословаччини складати на конто Адм. „Укр. Голосу“ в Zivnostenska Banka Praze). Для Франції 60 фр. річно, для Америки $2\frac{1}{2}$ дол. річно.

Ціна прим. 25 с.

Редактор приймає щодня від год. $1\frac{1}{2}$—$2\frac{1}{2}$. Рукописів Редакція не звертає. Неоплачених писем не приймається.

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС

політично-економічний орган.

Тарифа оголошень за текстом за 1 вірш міліметровий одно шпальтовий (сторона має 6 шпальт анонсових) 0·24 зол. пол для дрібних промисл. укр. інстит. 0·16 зол. п. Дрібні оголошення по 0·15 зол. п. за слово, найменше дрібне оголошення 1 зол. п., для шукаючих праці подані безпосередно до Адм. по 0·10 зол. п. за слово. Оголошення в тексті 150% дорожші на першій стороні 300% дорожші. Рахунки платні і заскаржальні в Перемишлі, а замовляючий анонс вже тим самим без застережень годиться на це.

ШЕВЧЕНКОВЕ СВЯТО.

Березень — місяць Шевченка. В ньому по всіх усюдах, де тільки живуть сини України, відбуваються святочні обходи вчесть найбільшого поета Української Землі. Кожне свідоміще село уважає своїм обовязком відповідно пошанувати память Кобзаря. А по містах обєднаними силами всіх місцевих орґанізацій уладжується великі Шевченківські концерти. Ці свята мають свій окремий чар. Бо у кожного з нас з Шевченківським святом вяжеться не один незабутній спомин.

Почитання Шевченка відіграло велику ролю в наших національних змаганнях. Порівнайте: перші роки після смерти Кобзаря — і нинішну хвилю. Тоді роковини смерти Шевченка святкували майже виключно тайні гуртки молодіжи. Звичайно на студентській кватирі, десь поза містом, при заслонених вікнах, поставивши варту, щоби забезпечитись перед зорким оком поліції, молоді хлопці виголошували промови, з найглибшим зворушенням слухали деклямацій огненних творів Шевченка. Перед ними виринала Україна з її героїчною минувшиною і сучасним лихоліттям. І під враженням віщого слова поета, що в своїй творчости обіймав Україну в її минулому і сучасному, вони складали юнацьку присягу на вірність Батьківщині. На Шевченківських святах молоді душі запалювалися невгасаючим огнем. І немає мабуть по обох боках Збруча українського діяча, який на боротьбу з пітьмою, що залягала села і міста України, не взявби першого благословлення на Шевченківському святі, коли в перше віще слово Кобзаря спалахкотіло в його душі сльозою радости і болю та жаждою діла. Радости, бо поезія Шевченка відкривала йому героїчне минуле України. Болю, бо Шевченко відкривав йому страшне пониження народу Богдана Хмельницького. Діла, бо ціла творчість Шевченка є могутнім закликом до боротьби і висловом віри в успіх збірних зусиль.

Тісно вяжеться наш Визвольний Похід з Мужицьким Сином, що в глуху ніч неволі кинув велике гасло:

„Вставайте!
Кайдани порвіте!
І вражою злою кровю
Волю окропіте!“

Ці слова Шевченківського „Заповіту“ являються ґеніяльним зясованням політичної програми поневоленого народу. Більш як пів століття треба було ждати на покоління, що візьметься Чином здійснювати політичну програму Шевченкового „Заповіту“. І це був найбільший триюмф поезії Кобзаря, коли цвіт сучасного покоління з оружжям в руці став торощити кайдани, своєю кровю окроплювати волю.

66-літ минуло від дня смерти Кобзаря. Які величезні зміни зайшли за цей час на українських землях! Колишні невольники державним народом стали, пятно раба з чола свойого стерли. Сьогодня память Кобзаря святкує велика українська нація з Всеукраїнською Академією Наук на чолі, виконуючи вірно останню частину його „Заповіту“, в якій він каже:

„І мене в сімї великій,
В сімї вольній новій,
Не забудьте помянути
Незлим тихим словом“.

Значить, „Заповіт“ поета всеціло виконаний? Ні! Українська Сімя ще не осягнула своєї доконечної мети. Це мусимо тямити, святкуючи 66-ті роковини смерти Кобзаря. Кидаючи оком на досі пройдений шлях, в свято Шевченка глибоко призадумаймося над тим, що нам треба робити, щоби всеціло сповнити волю великого поета — державника. І памятаймо, що найкращим засобом, що веде до цілі, це єднання всіх сил нації. Шевченко закликав:

„Розкуйтеся, братайтеся!
У чужому краю
Не шукайте, не питайте
Того що не має
І на небі, а не тільки
На чужому полі...
В своїй хаті — своя правда,
І сила і воля!“

М. Струтинський.

Чи приготовляєтеся?

Польський сойм і польське правительство продумують над тим, яку би то видумати виборчу реформу до громадських рад, щоби закріпити польські впливи на наших землях. Якщо Польща не малаби „кресів“, реформа виборча давно булаби готова, правильні вибори до самоврядувань давно відбулисяби. А так, не можуть погодитися польські партії між собою, сойм з правительством. Та справа вже пахне скандалом. З такого „самоврядування“, яке у нас шаліє від 1919 року, вже світ зачинає посміховуватися. І ще одно: правительство бачить, що перед виборами до сойму конче треба перевести вибори громадські і зацитькати населення, бо инакше підчас соймових виборів (а ці треба перевести до кінця року!) невдоволене населення не схоче слухати старостинських наганячів і повибирає „непатріотичних“ послів. Поляки ще не зговорилися між собою в справі ординації виборчої. Та українське село мусить числитися з можливістю недалеких громадських виборів. Тому наші свідоміщі люде по селах повинні заздалеґідь перевести підготовчу роботу: освідомити своїх співгромадян про вагу справи, намітити найкращих людей до громадської ради, намітити на начальника громади енерґійну, чесну і характерну одиницю, що привелаби громадську господарку до ладу після руїнницького панування наказного комісаря. І ще одно. Наказні комісарі наробили по богатьох громадах масу надужить: продавали безправно громадське майно, віддавали площі під костели, дарували“ поле для шкіл „Товаржиства школи людовей“. Нічого не сміє бути подароване. За всі надужиття наказні комісарі мусять відповісти! Треба позбирати докладні матеріяли вже тепер і висилати їх до канцелярії Українського Національно-Демократичного Обєднання (Львів вул. Костюшка ч. 1 A/II). Вибори громадські переведемо під знаком розрахунку з господаркою наказних комісарів!

Правительство доручило львівському воєвідству вже тепер розписати громадські вибори в західних повітах цього воєвідства по Перемишль включно. Вибори мають відбутися на основі старої ординації виборчої з доданням четвертого кола. Повітові політичні орґанізації на наших окраїнах повинні якнайскорше скликати довірочні наради мужів довіря з сіл даного повіту і обговорити плян виборчої кампанії.

Кьондз і костел на „кресах“.

(Один з прикладів.)

Є собі в Грималові польський ксьондз Ян Кручкевіч. Він будує костел у Вікні. Щоби зібрати гроші на будову, оповіщує в ґазетах заклик до патріотичних кишень своїх земляків. Ось уривок з його відозви:

„Є нас тут около 1000 душ серед української маси. Дайте нам значну поміч, земляки, і то поміч негайну. Твердиню польщини будуємо на останніх східних окраїнах („рубежах“) Річипосполитої. Що день бачимо на границі Збруча жостокого большевика. В морю українськім тут мешкаємо. Ратуйте нас, поможіть нам, бо згинемо.“

Під відозвою подана адреса кс. Кручкевіча і на неї мається посилати датки на будову „твердині польщини“. Який страх віє з цього заклику перед українським морем, хоча воно й католицьке. Та не католицизм тут найважніща справа, а те, що костел має бути *твердинею польщини*. Ось з якого становища виходить кс. Кручкевіч. Скажемо про нього дещо більше. Він давніще був в Підмихайлю коло Калуша. В самім Підмихайлю запускав сіти на українську шляхту, хотів її перетягнути на латинський обряд. Тоді нашим парохом в Підмихайлю був справжній народолюбець — о. Михайло Скородинський, який вмів держати людей коло себе. На перехід не терпів його кс. Кручкевіч. З початком війни о. Скородинського — людину вікову — запроторено до Талєрґофу. По році завдяки заходам през. дра К. Левицького і пок. Яр. Весоловського о. Скородинського випущено з Талєрґофу, одначе не дозволено вернути до Підмихайля. Чому? Староство не згодилося. А староство було під впливом кс. Кручкевіча. І помер о. Скородинський у Відни, не побачивши Підмихайля. Кс Кручкевіч в Підмихайлю побудував польську читальню, дав почин до основання склепу (з шинком!), постарався вже за польських часів, щоби його поштуркайла власти зробили комісарем, словом — цікавився кожною справою в селі і старався, де як міг, щоби перетягати наших селян на латинство. В Підмихайлю йому не везло. За те вдалося в Бережниці шляхоцькій, де зумів підійти місцеву шляхту і вона за підшептом кс. Кручкевіча змінила обряд. До речі кажучи, кс. Кручкевіч походження греко-католицького... Його близькі кревняки сиділи навіть на Талєрґофі.

І ось цего зручного аґітатора і орґанізатора польська духовна влада пересуває на найбільш відповідальні позиції. І він сьогодня будує черговий костел у Вікні. І каже отверто: будує „твердиню польщини“. Ми назвали його зручним аґітатором. Це видно з наведеного цитату відозви. Сказано там: „Що день бачимо на границі жостокого большевика“. Знає, чим зворушувати патріотичні серця. Бо в дійсности кс. Кручкевіч що дня большевика (та й ще жостокого!) не бачить. Нема в Грималові так високої вежі, щоби з неї через люпу можна оглядати щодня большевика. Та про це мимоходом. Що иншого хочемо підкреслити, а саме: запопадливість, впертість і витревалість кс. Кручкевіча. Зазначуємо: він людина немолода, а кидається на всі боки, непосидючий, вічно рухливий.

Роботою оттаких Кручкевичів кермують польські епископи. При помочі костела насаджується пляново польщину (не католицизм, бож Українці, до яких на жир йдуть Кручкевичі, теж католики!). А що ми протиставимо отсій пляновій акції?

Еміґрація до Канади.

Еміґраційний уряд подає до відома, що транспорти еміґрантів-робітників відходять цего року з пристаней в Ґдині і Данціґу — почавши від 1. лютого. Залізничі підприємства „Canadian National Reilways“ і „Canadian Pacific Railways“ заключили з канадійським урядом умову і вони то орґанізують перевіз робітників і запевнюють їм працю. З Польщі може виїхати 11.000 робітників в віці від 18 до 50 літ.

Можуть старатися о дозвіл виїхати до Канади лишень ті рільні робітники, які мають 132 і $\frac{1}{2}$ доляри на оплату білєту з Варшави до канадійської пристані. Крім того треба мати ще 50 долярів, з котрих 25 долярів є призначені на подорож з пристані до Вінніпеґу, а 25 долярів мусять показати в Вінніпеґу як грошевий запас. Разом отже треба мати 182 і $\frac{1}{2}$ долярів. Хто хоче виїхати, має зголоситися до одного з провінціональних бюр корабельних, але задаток нехай складає лиш тоді, коли урядовець бюра скаже, що вони можуть бути допущені до подорожі в Канаді. Щоби улекшити старання о еміґраційні пашпорти, еміґраційний уряд дозволив, складати подання о посвідку, яка є потрібна до одержання пашпорту, в корабельних бюрах. За це корабельне бюро не сміє брати ніякої оплати.

Крім рільних робітників можуть виїхати до Канади також деякі родини рільників, які крім грошей потрібних на закупно корабельних карт, мають ще від 50 до 300 долярів. (Ця сума залежить від числа осіб родини і від околиці, де мають бути поселені). Врешті будуть допущені до Канади жінки, які хотять найматися на службу по домах або як робітниці на ріллі. Вони мусять мати також по 182 і $\frac{1}{2}$ дол.

Поза тими робітниками мають вільний вїзд до Канади і можність поселитись на господарствах ті родини рільників, які мають від 350 долярів в гору.

Мова чисел.

В „Ділі“ з 27. лютого поміщено допис про тернопільську філію „Просвіти“. Рідкий допис: замість пустої балаканини богатомовні числа. Ці числа дають нам якнайдокладніщий образ просвітної справи в повіті. І не тільки це!

Та перше всього пригляньмося повітови в світлі статистичних даних дописувача „Діла“.

В 1926 році тернопільська філія мала 247 членів, з чого 116 з Тернополя, а 131 з повіту. Поміж членами по званю було — 32 селян, 7 міщан-рільників, 20 священиків, 19 народніх учителів, 32 інтеліґентів вільних звань, 23 державних урядовців, 2 держ. слуг, 4 купців і промисловців, 47 читалень „Просвіти“, 15 кооператив, 2 товариства.

Значить, одна з найстарших філій „Просвіти“ (основана перед 40 роками пок. Александром Барвінським; працювало в ній богато найчільніщих діячів, з неї вийшов почин до оснування майже всіх других товариств в Тернополі) має між своїми членами всього 32 селян! Хоча головним завданням „Просвіти“ є піднесення освіти серед селянства. Селян в повіті десятки тисяч, інтеліґенції кілька соток, а між членами філії „Просвіти“ понад три рази більше інтеліґентів ніж селян. Це не є похвала інтеліґенції, бо кожний освічений Українець повинен бути членом „Просвіти“, а тут бачимо, що на около 50 священиків в повіті належить до „Просвіти“ всього 20, а на 60 учителів (льок) є членами „Просвіти“ тільки 19. Одначе — скажім собі щиро: соромно мале число селян в одній з найстарших філій є для нас дуже прикрим свідоцтвом. Йдім дальше. В Тернопільщині відновлено досі 83 читалень, а з цього членами „Просвіти“ було 47, то значить 56·6%. Кооператив в повіті є 60, а членами „Просвіти“ всього 15, тобто 25%. В виділах читалень „Просвіти“ засідає 830 людей, а членами „Просвіти“ є не більш як одна двайцята часть. Докладного числа членів сільських читалень не можна подати, бо богато читалень мимо численних візвань не прислало звідомлення. Приблизно тих членів буде около 7.000.

На 83 читалень 75 має бібліотечки, а у всіх них на купу буде разом около 6.000 книжок, т. є. по 80 книжок на одну читальню. Дописувач „Діла“ зазначує, що більшість цих читальняних книжок це дрібні, маловартісні брошури. Читальні на загал мало дбають про поширення своїх бібліотек і про добір книжок. Хоча при філії зорґанізовано продажу книжок, тільки читальня в Іґровиці скористала з цього і закупила книжки для своєї бібліотеки. При філії є дві мандрівні бібліотеки і з них користало шість читалень. Філія має свою власну бібліотеку, а в ній 4.000 книжок. На жаль — селяне мимо аґітації й заохоти не користають з цеї скарбниці. В 1926 році позичало з неї 147 (в 1925 р. всього 105), з того учеників і учениць середних шкіл 77, селян всего 5, читален 15.

Всіх книжок визичено в 1926 р. 2.389, з чого 15 читалень побрало 32 книжки, значить 13.7%. Ні одна читальня не вела кружка самоосвіти, ні одна не мала систематичних викладів, відбувалися тільки принагідні виклади при нагоді побуту в читальні відпоручника філії. Всіх поїздок відпоручників філії було від 1 лютого 1926 до 31. січня 1927 всього 82, з чого 69 на загальні збори і святочні обходи, 7 на окружні конференції (слабо обсилані дотичними читальнями!) і 6 люстрацій. З поїздок припадає 11 на зльокавтованого суддю Вол. Бриковича (тепер він є урядовцем філії), решта на виділових і членів, при чому не всі виділові сповнили свій обовязок. З 18 осіб, що їздили до сільських читалень, було 14 членів і прихильників Українського Національно-Демократичного Обєднання, і вони відбули 61 поїздок, двох радикалів відбуло 5 поїздок і двох безпартійних 5. Національних обходів уладили читальні 26, з чого три читальні в честь Шевченка, дві в честь Франка. Головну увагу звертали читальні на аматорські вистави. Через філію вийшли подання до староства від 54 читалень на число вистав 278. Деякі читальні робили це безпосередно, деякі вистави повторяли, так що число аматорських вистав в читальнях „Просвіти“ в Тернопільщині в 1926 р. виносило приблизно 400. Цифра висока, одначе добір штук не все був підхожий і режисерія часто дуже низька.

Хори істнували при 17 читальнях. Слабо розвиваються, бо брак вишколених дириґентів. Читальні не інтересувалися долею молодіжи у віці між 14 — 18 літ, що занедбана прямо дичів. В цілім повіті не було ні при одній читальні кружка молодіжи, за те є поступ в читальняній орґанізації жіноцтва. В 1926 р. істнувало 13 читальняних жіночих кружків. 26 читалень має свої власні доми, 15 читальняних домів є в будові.

Кошти удержання канцелярії філії покривали: 26·8% селяне (47 читалень і 32 членів) а решту — тобто — 73·2% головним чином інтеліґенти ріжних звань.

Що з цих чисел виходить? А те, що просвітянську роботу веде гурток людей з Тернополя, що на селах за мало людей до праці по читальнях. Виходить з цих чисел, що сільська інтеліґенція здебільша спить, що навіть не вихіснovує зацікавлення села аматорським театром, підбираючи вартісні штуки, вишколюючи режисерів. Читальні основується, одначе життя в них слабо розвивається, бо на місці нема кому читальню повести, то значить, нема кому 1) занятися оснуванням бібліотеки і викликати зацікавлення книжкою та ґазетою, 2) нема кому занятися аматорським театром і хором, 3) нема кому занятися зорґанізуванням викладів і гутірок на громадські теми, 4) нема кому вечером прочитати читальникам книжки та ґазети, пояснюючи прочитане.

Робота не так то тяжка і вдячна, бо повоєнне село рветься до світла, нема тільки провідників на місцях. Є натиск з Тернополя, щоби оснувати читальню, село основує. Та що з того, коли по більшій части нема кому занятися умілим веденням читальні. Тому так тяжко видобути з села докладніщі числа про розвій читалень: 1) скільки має членів, що це за члени, чим вони цікавляться і т. д., 2) що є в бібліотеці читальні, які книжки і ґазети люде радо читають і т. д. Через недостачу таких докладних інформацій з кожного села філія не може зорієнтуватися, що для даного села треба зробити.

Сором, що є читальні, кооперативи і товариства, які не належать до „Просвіти“. Це дуже кепське світло кидає на них. Через це кидається філії прямо непоборні колоди під ноги. А, як бачимо, у філії працює постійно тільки один чоловік. Годі вимагати від нього, щоби він щей товариствам устроював виклади про обовязок належати до „Просвіти“.

Праця по читальнях вимагає великого числа робітників. А тут бачимо, що просвітянською справою займається тільки гурток людей. Ще одно хочемо піднести: наші селяне мусять зрозуміти, що для „Просвіти“ треба щось жертвувати, що обовязком кожного Українця є бути членом „Просвіти“. Вкладка невелика. Якщо зложивби її кожний Українець, яку величезну роботу можнаби розвести. Бо все унас найбільше штутильгукає через брак фондів. Одна з найстарших філій „Просвіти“ має між членами всього 32 селян! Це страшне! Не сумніваємося, що філія в Тернополі устроїлаби курс для читальняних діячів, якщо тільки булиби на це засоби...

Справа освіти — одна з найпильніщих в наших змаганнях. Її можемо поставита на відповідній височині тільки спільними силами селянства та інтеліґенції. Про це вимовно говорять наведені числа. Хто хоче вбити клин між село та інтеліґенцію, є ворогом села. Село потрібує проводу і цей може йому дати тільки його інтеліґенція. Як бачимо з наведених чисел, в дійсности просвітянська робота філії в Тернополі спирається головним чином на вкладках інтеліґенції. Значить, дає не тільки своє знання, а й гріш. Правда, цього замало, не вся інтеліґенція виконує свій національний обовязок. Але й на адресу селянства тут треба сказати гірке слово. Тому збірними силами до направи!

Такі думки насуває статистика тернопільської філії „Просвіти“. Конче треба позбирати статистичні дані з других повітів. На основі точних статистичних даних з цілого краю можнаби зорієнтуватися про слабі і добрі сторони в нашому життю і поставити плян, що нам треба робити.

Тому ведіть по читальнях, кооперативах, Лугах і Соколах, Кружках Рідної Школи і Сільського Господаря докладні записки та інформуйте про все відповідні повітові централі. Бо без цих даних львівський провід згаданих установ, як без рук.

І вкінці: інформуйте про себе пресу!

Наукове Товариство ім. Шевченка.

I.

В імя правди.

(Докінчення).

Д. Мих. Струтинський жадає від Товариства, щоби воно продало каменицю і завело накладню на взір Оренштайна. Каменицю, чи иньше майно, як прим. Белелую, продати легко, але кожда камениця, чи майно Товариства має своє призначення. Одна приміщує бібліотеку і музей, друга має служити на ціли лікарські, третя є основою фонду Дембіцького, четверта „Акад Дім“ призначена для ужитку молодежи. З доходів перших трех домів утримується на разі прилюдно бібліотеку і музей, оплачується видавництва, вирівнується високі податки. На мою думку при евентуальній продажі якогось обєкту Товариства — треба безумовно набути иньший, для його цілий відповіднійший.

Одначе і в справі накладні іде Тов. ім. Шевченка повільною, але певною дорогою наперед. Книгарню, що має повести се діло віддано за мого проводу, а її референта дра Івана Брика в руки фахового управителя, який закупив за ціну 1680 долярів фотоґрафічну машину Шварца і отворив накладню нот та передруків книжок. Для друкарні, в яку від 1912 року не вложено гроша, а тільки ексцильоатовано, задумує Виділ у найблизшому часі спровадити два монотипи (до машинового складання) за ціну десяти тисяч долярів, платних у трех роках, поспішну машину за три тисячі долярів, машину до виливання черенок за 1000 долярів. Се мусить бути зроблене, коли друкарня не має остати антиком, призначеним хиба на показ в музею.

Порівнання Товариства з Оренштайном не витримує критики, хочби тому, що останний дістав великі гроші від українського директоріяту і за них уладив свою власну накладню, а для товариства ім. Шевченка державний директоріят не дав зломаного гроша. Загально також відома річ, що не одно нинішне видавництво сплачувало друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка свої зобовязання обезціненими грішми, а порісши в піря, переходило до таншої друкарні. Бувало таке, що видавництво, полишивши за собою у скрутному часі для Товариства кілька тисяч довгу, потонуло в иньшій друкарні.

Критикувати легко. За зеленим столиком родяться великі думки, які дійсність розбиває. А, я особисто піду тільки на такі пляни, у які маю віру. Впрочім ще одно скромне питання. Оренштайн веде накладню у великих розмірах від воєнних часів. В рр. 1916 — 17 діставало Товариство ім. Шевченка державні та краєві підмоги у висоті поверх сто тисяч корон і мало друк всіх українських, шкільних книжок. Тоді не ставлено до Товариства далеко йдучих вимогів, за те ставиться їх тепер, коли воно не має ніяких посторонних жерел доходу. Чи тому, що я до всего обовязаний, а мої попередники на становищи голови не були обовязані до нічого?

Добр. Мих. Струтинський жалуючи за „Старою Україною“, радить її відновити коштом обмеження „Записок“, які подібно, як „Стара Україна“ тішаться у французькій критиці славою „une excellente publication“. На се я згодитися не можу. „Записки“ мусять виходити що року бодай у двох подвійних томах. Анархію з воєнних літ, що „Записки“ не виходили рікрічно, треба безумовно усунути, а так само треба відновити видання всіх секцій і комісій. „Записки“ і наукові видання Товариства йдуть в обміну з двома сотками світових наукових орґанізацій. Через те збогачується бібліотека річно кількома тисячами прегарних, европейських видань. На обміні росте також музей, де у двох останних роках прибуло пять тисяч нових предметів. Виданнями Товариства цікавиться европейський і американський культурний світ. На жаль, за мало цікавиться ними своя власна суспільність, а завинила в тім українська, галицька преса. Чужий часопис „Prager Presse“ містить оцінку поодиноких томів та видань Товариства в кілька день по тім, як їх дістане до рук. Київський часопис „Україна“ помістив в р. 1926. прегарні рецензії на „Записки“. За те галицька преса не знає, що у 350-ліття друкарства вийшла велика студія Огієнка. В „Ділі“ обезцінює систематично видання Товариства др. Мих. Рудницький, часто не бачивши їх, про що свідчить його статейка, поміщена в ч. 262. п. н. „Нові книжки“, де закинено великій ботанічній термінольоґії проф. Мельника, що вона починається від українських слів, а не латинських, хоча сей заміт минається з правдою Коли проф. Мельник просив д. Рудницького о спростовання, стрінувся з відмовою.

Кінчу мою відповідь, хоча мавби я ще багато добавити. Четвертий рік працюю в Товаристві ім. Шевченка, як безкорисний, чорний робітник, сливе по цілих днях. Вложив я тут свій час, нерви і працю з кривдою для своєї власної наукової роботи та особистих інтересів. За те мушу мати право до пошани. Хочу упорядкувати справи Товариства зелізною витревалостю при допомозі виділу і українського Громадянства. Нехай мені преса поможе а не кидає колод під ноги! Жичливої критики ні я, ні Виділ не лякаємося і о неї просимо. Товариство ім. Шевченка інституція народня, а не моя ані Виділу. Над нею працювали Романчуки, Барвінські, Целевичі, Громницькі, Гладиловичі і найбільший із сучасних учених та орґанізаторів Мих. Грушевський. На її працю, під теперішну пору нашого тяжкого лихоліття, зглядається не тільки український, культурний світ за Збручем але й широкі кола европейських учених. Я вірю, що всі разом не дамо пропасти великій справі розвитку української культури.

Львів, дня 16. II. 1927.

Проф. Др. К. Студинський.

Дописи.

Пацьковичі — Перемишль. Заходом свідомих селян-парубчаків заложено у нас читальню Просвіти 1926. Думали ми, що селяне в часі війни були у світі і бачичили, що без освіти не може чоловік рушитися з місця, що наспів вже найвищий час для наших господарів покинути коршму та взятися до освітної праці. Надія завела. На Загальних Зборах вписалося 50 чл. переважно молодіж. Господарів вписалося 8, їх кількох вибрано і до Виділу. Щоби придбати трохи гроша на книжки та часописи, зорґанізовано аматорський кружок під проводом п. Д. Біли з Нижанкович, який з початку ревно занявся нашою читальнею та дано одну виставу (Украдене Щастя.) Приїздили опісля і делеґати з філії, давали реферати, заохочували людей до праці, та нашим господарям якось це не дуже до вподоби. Чиж не краще сидіти в коршмі, нічо не думати, випити чарочку тай спокійно положитися спати? Та на цім не кінець. Молодіж дивиться, що роблять старші і іде їх слідами. Так приміром, на Різдво хотіли свідомі члени Читальні, хлопці і дівчата іти колядувати на „Рідну Школу“ під проводом П. Тесака. Тут вмішався Йосиф Тесак, почав підмовляти молодіж, щоби не ішла колядувати на Р. Ш, зібрав кількох хлопців та дівчат і пішов колядувати на церков, зі заколядованих грошей купили горівки а опісля робили крики по селі, та грозили тим, які колядували на „Р. Ш.“ (заколядовано 25 зл.). Недавно чит. „Просвіти“ уладила забаву. Тоді вся ця голота під проводом Й. Т. пішла до коршми та грала цілу ніч в карти, а 27 ц. м. уладила забаву з танцями в коршмині старого Мошка, який викидав їх за ковніри зі шинку. На другий день хвалився Мошко, що була добра забава, бо темняки випили всю горівку... Чиж не ганьба це Вам панове—молодці? Недавно відбулися у нас Заг. Збори читальні. Приїхав делеґат філії та виголосив перший реферат, між іншими ганьбив піяків, та ці замісць ходити до читальні ходять до коршми, та ще других туди тягнуть. Розуміється, що опісля старі і молоді піяки накинулися на читальню, мовляв—вона спроваджує панів, щоб їх ганьбили. Ми однак свойого не покинемо, не докінчене діло мусимо довести до кінця. Вам радимо покинути коршмину та вступити в члени читальні. Чиж не встид Вам, що інші села мусять про Вас таке читати? На другий раз напишемо і за цих дівчат, які ходять до коршмини погулять. — Свій.

З Польщі і про Польщу.

На днях в польськім соймі на речника Українського Клюбу пос. С Хруцького, після того, як він зясував становище українського народу до польських плянів „na zniszczenie Rusi“, кинувся один з „народових“ комедіянтів з кулаками. Чудові „законодатні“ методи! Сенатор Познер у своїй промові на засіданню сенату сказав, що польське правительство займається діравленням конституції. Гарне заняття... Польське товариство „Ліґа права чоловіка і громадянина“ (міжнародня орґанізація) видало відозву, в якій нарікає на комуністичну пропаґанду, але одночасно стверджує темні сторони польського судівництва і тюремництва. Між иншим зазначується в цій відозві, що помимо оголошення декрету президента Польщі в справі передчасного звільнення вязнів — в дійсности з нього і досі не зроблено ужитку. Відозву підписали: визначний письменник Струґ, сенатор Познер, пос. Туґут (б віцепремієр), старенький сен. Лімановскі (понад 90 літ). Одначе вона не побачила світа божого: її влада сконфіскувала. Не можна навіть стверджувати фактів. — Маршалківський суд над пос. Воєвудским вже закінчив свою роботу і видав комунікат, в якому сказано, що Воєвудскі аґентом дефензиви не був, а був тільки до року 1924 мужем довіря другого відділу ґенерального штабу (а це що? не дефензива?). В маршалківськім суді один зі свідків Свіянович заявив, що писав для Воєвудского в 1923 р. і на початку 1924 р. реферати про білоруський клюб, про білоруських студентів і еміґрацію в Чехословаччині. Все це було призначене для дефензиви. Стверджено, що Воєвудскі достачував інформації про політику білоруського клюбу і про деяких послів. Діставав з дефензиви фонди і з них оплачував своїх співробітників, а частину використував на виборчу акцію в чотирох північно-східних воєвідствах. Віцепремієр Бартель предложив був судови записку Воєвудского, в якій подає для дефензиви характеристики білоруських послів і сенаторів з часів і після виборів 1922 р. З цілої тої історії вийшли з надщербленою честю не тільки Воєвудскі, а й ціла партія „Визволенє“ (була на удержанню дефензиви) і ще дехто з високих достойників. — Дещо з господарських справ: Польща після жнив вивозить збіжжа, а на переднівку спроваджує. І робить ось який „інтерес“: В 1924 р вивезла за границю о 141.555 тон збіжа більше ніж спровадила на передновку до себе. Одначе за спроваджене збіжже заплатила о 7,758.000 більше, ніж дістала за вивезене. Добрий Інтерес? Поляки розводять велику пропаґанду у Франції. Хваляться, що в Польщі є 30 міліонів патріотично настроєного населення, яке палиться до війни з большевиками. Що більше! Балакають Французам, що населення Радянської України пропадає за польським військом...

Що чувати в світі?

В ЖЕНЕВІ розпочалася сесія Ради Союза Народів. На цій сесії проводитиме вперше німецький міністр загр. справ Штреземан. По дорозі до Женеви вступав він до Сан Ремо, де стрінувся з німецькими послами з Риму і з Парижа. Сюди приїздив теж льорд д' Abernon, який давніще був анґлійським амбасадором в Берліні і на цім становищі виявив богато прихильности до Німців. Його й тому певно післав Чемберлен на розмову з Штреземаном, бо Німці відносяться до льорда д' Abernon-а з довірям. Ґазети пишуть, що підчас цеї сесії Ради Союза Народів Анґлія буде робити заходи, щоби затіснити обруч довкола Радянського Союза. Рахунки Анґлії рвуться на границі Радянського Союза через Литву. Тепер йде натиск на Литву, щоби вона порозумілася з Польщею. І теперішний уряд Литви має схилятися до цеї думки. Та якщо Литва попалаби під вплив Польщі, це булоби не на руку Німцям. Бо через Литву Німці мають доступ до Радянського Союзу. А Німці взагалі не думають остро йти проти большевиків. Вони радше хотілиби відігравати ролю поседника між Радянським Союзом і Анґлією та Францією. Не подобаються звязки Німців з Рад. Союзом Анґлії і тому взаємини між Анґлією і Німеччиною значно остуджені, а так само Бріян волівби говорити з большевиками безпосередно, а не за посередництвом Німців. Здається, що саме тому Бріян в своїй розмові з співробітником „Пті Парізієн“ сказав,

Др. ВАСИЛЬ ЩУРАТ.

У Шевченка в Києві 1846 р.

Почавши з дня 15. лютого 1918. р. в 32 фелєтонах Gazet-и Lwowsk-ої п. н. „Czarna Książeczka“ друкувалися спомини Юліяна Беліни Кенджицького, котрий помер в Петербурзі 1889 р. як мало знаний польський поет, а зовсім забутий учасник польськото повстання в 1863 р. Посмертна вістка про нього була подана в петербурському Kraj-у; спомини його знайшов Фр. Равіта Ґавронський в одному варшавському антикваріяті в рік по смерти автора.

Уроджений в Ковалівці під Немировом на Поділлі 1827 р., покінчив Кенджицький ґімназійні науки в Немирові і записався на київський університет, поселившись припадком у тій самій части Києва, де мешкав Шевченко — на Козиному болоті. В своїх споминах присвятив багато місця історії знайомості з Шевченком. Замісць про ту часть споминів списувати наперед якісь замітки, краще буде подати єї в дослівному перекладі, а потім пояснити. Так і зробимо.

* * *

(Дати нема).

Є тут і кольонія молодих Українців, яким по голові всякі гадки шибають. Дивніще це, що в домику на противному боці, тільки через віз, дістався мені дуже веселий товариш, з котрим дивним способом ми познайомились. Є це маляр і поет в однім особі. Зоветься Тарас Шевченко.

Одного вечера, коли я сидів собі при вікні й пив чай, чую замашний спів дуже гарним і чистим голосом:

Гей, на горі там женці жнуть...

Потім співак перейшов на ліричний тон. Пісоньки посипались йому з уст одна за другою. Свідків і слухачів не було. Над ним зоряне небо, коло нього гущавина дерев, а довкруги пустка й тиша.

Співи повтарялися часто — іноді на два голоси, але співаків я не бачив ніколи. Приходили, видко, стежкою, що вела до софійського собору, через Козине болото до Крещатика. Отож ті співи незнайомого співака, чи радше двох, як мені слушно здавалося, розколихали й мою душу. Пригадалась мені Ковалівка, мій дитячий вік, злеліяний українською піснею, і я, користаючи з того, що пані М. не було дома, затяг собіж:

Ой, у лузі криниченька,
Вірли воду пють...

Може через пів години згодом являється хтось перед ґанком нашого двірка — мужчина — середнього росту, доволі дебелий, з лиця дуже звичайний, сказатиб, навіть поганий, бо уста мав вузкі й затиснені, а ніс, як у нас кажуть, кирпатий. За те очі мав незвичайні — великі, чорні, бистрі, блискучі, повні оживлення. Сяло з них розумом. На голові мав бриль (капелюх плетений з житньої соломи), а з під бриля викочувались йому в неладі густі звої чорного волосся. Я сидів сам на ґанку, коли той незнайомий підійшов до мене і зняв капелюх, дивлячись на мене з добрим усміхом, трохи допитливо, трохи недовірчиво. Тоді я зауважив гарне чоло в незнайомого, за велике, як мені видалося, до малого й худощавого лиця Добрий вечір, — сказав, піднімаючи капелюх. Добрий вечір, — відповів я по українськи. Незнайомий глянув мені в очі. Брат чи воріг? — спитав. Брат, — кажу. Ми подали собі руки. Незнайомий назвав себе: Шевченко. Тарас Шевченко, автор Кобзаря? Він сам і є, — відповів добродушно.

І знайомість була зроблена. Ми посідали й розпочалась розмова, така жива й така невимушена, як колиб ми зналися вже багато літ. Поезія й пісня зблизили нас. Я погостив його чаєм. Ми пили й гуторили до півночі. Слово по слові прийшло до того, що я приїхав з Немирова. Шевченко по польськи говорив добре й поправно, лиш іноді кинув українською фразою. Та то там той бідолаха мучився. Юрашко, — добавив я. В обох нас на мисли був нещасний син Богдана Хмельницького. Шевченко задумався й по хвилі сказав поважно. Батька Москалі вбрали, а сина — Турки.

Моя знайомість із Шевченком ставала дуже сердечна. Ми навідувались до себе доволі часто. Ані в себе ані в нього я віколи нікого чужого не бачив. Нараз мій новий друг щез мені на пару днів. Я навідався до нього. А деж ви бували, батьку? — питаю. З Іванишевом копали могилу Перепята й Перепятихи. — А чого там шукали? — Того, чого не згубили.

Сильно зацікавила мене та відомість, бо обі могили, що їх подибується між Фастовом і Васильковом по дорозі до Києва, бачив я з дороги. Знайшли що цікаве? Хто його знає. Як це — хто? — Був преціновь професор Іванишев. Було ще кількох цікавих панків. Ті відповіди не вдоволяли мене. Я іспитував його дальше: Преціновь не на те копали, щоб побачити, що там є? — Так воно виглядає, як колиб тільки на те. Те, що відкопали і що бачили, зрисували гарно, описали — і тілько. А що там було? — хочеш знати? Людські й кінські костомахи, трохи попелу, трохи зогнилих дубових палів — і тілько. Але чиї то кости, пощо їх разом з кінськими в ряд укладано, хто вгадає.

Тут він устав, пішов до кута й добув з під постелі людську чашку, добре збережену. — Ото такі черепи там були, якщо цікавий. А цю, що єї показую, правду сказавши, вкрав.

Я оглянув чашку, — подібна до наших, але нічого вона мені не сказала, таксамо, як Шевченкові. Одного разу забігає до мене Шевченко під вечір і каже: Приходь до мене сьогодня, як смеркне, побалакаєм. Сказав це якимсь таємничим тоном і зацікавив мене. (Тут щось пропущено в записках).

Я був, а той хтось не прийшов. Шевченко був похнюплений, одначе не назвав сподіваного. Секрет очевидно мучив його, бо другого дня прийшов до мене і не питаний сам почав говорити: Микола не прийшов. То такий чоловік, що ані Богові ані чортові віри не йме. Я кажу йому: „Слухай, хочеш будувати новий світ славянськими руками, а боїшся з Ляхом говорити про це. То з ким же в чортового батька будувати меш? З нашими панками не втнеш. Вони одною половиною губи до тебе сміються, а другою до Москви. З одного боку дьогтьом мазані, а з другого салом московським“. А він на те: „Тузались ми з Ляхами довго, — не вірю. Говори з дурним“. Билися, доки було за що, а тепер і їх і нас одна рука по головці гладить. Пора схаменутись. Помаленьки укошкав його. Приходь!

Коли я прийшов, застав уже того в Шевченка. Хазяїн, скинувши без церемонно чобіт, обернув його холявою до рури самовара, що стояв у куті, та нагинаючи холяву прямовісно до отвору рури, зробив з неї щось на подобу міха. Дмухав так завзято, що аж іскри зі споду сипались. Такою роботою занятий навіть не привитався зі мною. Незнайомий сидів на кріселку при столі, на котрім безладно лежали книжки, рисунки, папери. Встав, коли я входив. Я зробив два ступні й ми знайшлися при собі, майже ніс против носа. Я назвав себе... Знаю, знаю, — відповів — і додав, простягаючи руку: Костомарів.

Був то мужчина рослий, костистий, неповоротний в рухах, а в цілій поставі мав щось просте. Але цілість виявляла якусь силу й енерґію. Ми розмовляли по московськи, тільки Шевченко в ряди-годи кидав якусь українську фразу. Наперед вийшла розмова загальніщого характеру: про Немирів, про університет, про професорів. Потім зійшли ми на рисунок і малярство, як середники, що образують почування краси в людській душі. Шевченко саме тоді добивався професури малярства на університеті в Києві й мав за собою в великій мірі Іванишена. В часі розмови ми пили чай. Шевченко, щоб погостити нас, приніс дві накладні булки, що лежали на книгах і паперах, мов на виставі в крамниці, заки ми взялись палашувати їх. Шевченкові очевидно не ставало терплю.

що Німеччина орієнтується на захід. Сказав це мабуть тому, щоби вбити клин між Німців і большевиків, а на всякий випадок щоби бодай почути, що на це скажуть Німці. У всякому разі березнева сесія Ради Союза Народів матиме чимале значіння.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ парлямент — Всесоюзний Центральний Виконний Комітет — повинен збиратися три рази на рік. Одначе його скликується рідко. Ось теперішний ВЦВК істнує вже два роки, а скликано його недавно всього пораз третий. Тому вся влада є в руках президії ВЦВК, яка складається з 21 членів. Від цеї президії в дійсности залежить, над чим радить повний Центральний Комітет. Звичайно на порядку нарад є буджет і положення одної з союзних республик. В минулому році Ц. К. займався положенням Радянської України, в цім році на порядку нарад було положення Радянської Білоруси. Сьогорічні наради Ц. К. не отвирав „всесоюзний староста“ Калінін, тільки президент кавказької республики Музабеков. Це зроблено тому, щоби підкреслити рівність сфедерованних републик. Звідомлення про положення на Білоруси складав голова білоруського правительства Адамович. Він підніс великий поступ Радянської Білоруси, який вона завдячує національній політиці большевиків. Цей поступ дійсно великий. Большевики прилучили постепенно до Радянської Білоруси всі білоруські землі по тамтой бік риської лінії. Недавно прилучили останні два повіти. Розвивається білоруське шкільництво і білоруська культура взагалі. Підносячи це, Адамович і член білоруського правительства Червяков, в острих словах напятнували політику Польщі у відношенню до Західної Білоруси. Ціле згадане засідання обернулося у велику протипольську демонстрацію. Остро промовляв також польський комуніст Фелікс Кон. Забирав голос теж представник України Скрипник і висловив думку про „необхідність ревізії риського договору, який розтяв живе тіло України і Білоруси“. — Литвинов, який тепер заступає Чічеріна, до трох днів відповів на остру ноту Чемберлена. Очевидно, за цей час вспів теж порозумітися з Чічеріном, що лічиться у Вісбадені (в Німеччині). Цей поспіх пояснюється тим, що большевики дбають про свою повагу в Азії. Відповіли скоро, щоби Китайці не подумали, що Москва боїться Анґлії. Відповідь Литвинова не менше остра, як нота Чемберлена. А все-ж Сталін після висилки відповіди виголосив примирливу промову, в якій сказав, що не вірить в зірвання взаємин Анґлії з Рад. Союзом. Одночасно большевики роблять горячкові заходи, щоби порозумітися з Францією. Большевицький представник у Франції Раковський дістав повновласть робити Французам далеко йдучі уступки. А на китайському ґрунті ведуть большевики дальше широку пропаґанду, а на пограниччю Китаю тримають поважні військові сили.

В НІМЕЧЧИНІ баварська каталицька партія обєдналася з католицьким центром. Їх досі ріжнило те, що баварські католики були монархістами, а центровці републиканцями. Головно провідник центровців др Вірт все виступав як завзятий републиканець. Всеж і серед центровців були прихильники монархії і їх становище тепер через обєднання з баварцями скріпиться. Таким чином скріплюється становище теперішнього німецького націоналістичного уряду. — В останніх часах значно остудилися відносини німецько-анґлійські. Анґлія має тяжку журу в Китаю. Очевидно, Німці не мають причини смутитися цим. Навпаки. Анґлія дуже остро відчуває, чим пахне акція большевиків в Европі. Тому ловить на свій шнурок Польщу і Румунію (цю останню через Італію!), держить в своїх руках балтійські держави, а тепер ще хотілаби вхопити за карк Литву. На Литві прийшло до державного перевороту. Хто мачав в це пальці, щойно тепер стає ясним. Анґлія натискає, щоби Литва помирилася з Польщею, щоби таким чином замкнути фронт від Чорного Морія по Балтик. Таке пересунення Литви під опіку Польщі зовсім не на руку для Німеччини, бо Литва — це для неї єдина сухопутна дорога до Радянського Союза. Це ще не все. Німеччина, зриваючи розмови про торговельний договір з Польщею, зробила перший крок в напрямі розрахунку зі своїм східним сусідом. А тут Анґлія береться мачати в цю справу пальці, бо вона — як пише з Льондону кореспондент одної берлінської ґазети — зачинає дивитися на Польщу не тільки як на „неприємного чванька“, а й як на „пожиточного чуру“ (прислугача), що відповідно вихіснований може наставляти за Анґлію свою шкіру. Тому Анґлія бере Польщу в свою опіку. Німецькі ґазети пишуть, що Польща супроти Анґлії взяла на себе зобовязання не тільки політичного, а й військового характеру. Німці мають невирівнані порахунки не тільки з Польщею, а й з Францією (Надренія) і Анґлією (кольонії). Тому Німцям на руку договір з Радянським Союзом. Цей договір є для них засобом до натискання на колишніх своїх ворогів підчас світової війни. А тут Анґлія дуже добре здає собі справу, що з большевиками без Німців годі буде впоратися. Як бачимо, положення робиться горячо. Хоча всі бояться війни...

АНҐЛІЙСЬКІ консерватисти (в їх руках тепер вся влада) дістали тяжкий удар. Помер один їх посол і в його окрузі відбулися доповняючі вибори. У виборах побідив величезною більшістю голосів (3,000) кандидат робітничої партії. А що оттакий випадок має місце пораз шестий від останніх виборів, в Анґлії поважно числяться з тим, що принайблизчих виборах до парляменту побідить робітнича партія і що вона тим самим перебере владу в свої руки. В аґітації в згаданому окрузі брав також участь провідник робітничої партії Мекдоналд, хоча в Анґлії принятий звичай, що бувші президенти міністрів не беруть участи у виборчій боротьбі. Мекдоналд зломив цей звичай. За те теперішний президент міністрів Болдуін видав був відозву, в якій остро картає робітничу партію і закидує їй, що вона „свідомо кидає на поталу китайському націоналізмови інтерес і честь британської імперії“. Та нічого не поміг маніфест Болдуіна. А що в Анґлії дуже числяться з публичною опінією, не виключене, що парлямент при найблизчій нагоді буде розвязаний і розпишеться нові вибори. А вибори в Анґлії все відбуваються під знаком певних кличів. Отже анґлійські ґазети вже застановляються, які кличі висуне правительство (значить, консервативна партія). Ґазети пишуть, що коли правительство висуне кличі в справі внутрішної політики, то консерватисти проваляться, бо є за богато причин до невдоволення (головно безробіття). І зрештою це звичайна історія, що люде невдоволені тими, що є при владі. Одначе правительство може пійти до виборів з кличами в справі заграничної політики. При останніх виборах консерватисти віднесли небувалу від сто літ побіду завдяки листови Зіновєва, якого написав він як голова Третього Інтернаціоналу до анґлійських комуністів в справі держаного перевороту в Анґлії. Цього листа консерватисти відповідно використали і здобули подавляючу більшість мандатів. Консерватисти побідили, бо публика настрашилася марева большевизму і очікувала від консерватистів рішучої політики у відношенню до большевиків. Не виключене, що й тепер консерватисти пішлиби до виборів з кличем острої політики у відношенню до Радянського Союза. — Становище Анґлії в Китаю о стільки скріпилося, що без застережень станула по її стороні Італія. Італійські війська (зрештою нечисленні) вийшли до Шанґаю. Другі держави держать свої воєнні сили на кораблях (Японія і Зєдинені Держави). Не хочуть дражнити Китайців. Нехай вже їхній увесь гнів спадає на Анґлію. Переговори з китайським міністром загр. справ Ченом ведуться дальше. Чен вічно міркує: з ким ліпше тримати — з большевиками, чи з Анґлією. Чекає, хто ліпше заплатить. Розуміється, коли він побачить, що у відношенню до Китаю всі великі держави йдуть разом, що вони готові однакові острі висновки поробити, а тепер хочуть дійсно пійти на зустріч китайському націоналізмови, так готов пустити в трубу большевиків, які не мають грошей. А грошей Китай потрібує на розбудову.

ФРАНЦУСЬКИЙ міністр загр. справ Бріян в розмові з співробітником ґазети „Пті Парізієн“ зясував завдання французької політики у відношенню до Німеччини. Чому говорить він про це з співробітником ґазети, а не в парляменті? Проста справа, бо в парляменті тепер не має нагоди до цього, бо парлямент займається тепер внутрішними справами. А сказав Бріян ось що: Завданням французької політики є допровадити між Францією і Німеччиною до матеріяльної співпраці і моральної солідарности. Не легка це річ. Вимагає терпеливости, відваги і зручности. Всеж Бріян з приємністю стверджує дотеперішні добрі висліди в цім напрямі. Перше всього вдалося йому відібрати версайському договорови характер примусу і перемінити його в добровільну умову. „Ми довели до того — говорив Бріян, що Німеччина оконечно і без застережень визнала наші права до Альзації і Льотаринґії. Знаємо, що між Німеччиною і Польщею ще є трудноці, одначе Німеччина приобіцяла не робити нічого насильно“. Дальше ствердив Бріян, що безпека Франції не була ніколи певніща, як тепер. І запевнив що Німеччина дуже змінилася. „Тіни Ґенуї і Рапалля, де Німеччина залицялася до Москви, розплилися. Німеччина зорієнтована на захід мимо своєї умови з Радянським Союзом. Нема сумніву, що Німці будуть робити натиск в справі опорожнення Надренії. Мають право до цього, а 431 § версайського договору передбачує передчасне опорожнення, але ця справа має міжнародній характер і може бути полагоджена в порозумінню зі союзниками“. Розуміється, важні причини спонукали Бріяна порушити ці справі у формі розмови з кореспондентом ґазети. Знаменне є підкреслення, що Німеччина зорієнтована на захід та що опорожнення Надренії не є тепер актуальне. Політики догадуються, що це останнє. Бріян підкреслив, на те, щоби Німці цеї справи не порушували на найблищій сесії Союза Народів. Цікаво теж, що Бріян підкреслив, мовляв — Німеччина зорієнтована на захід А зробив це саме в хвилі різкого напруження між Анґлією і большевиками, коли німецька преса широко розписується про рахунки Анґлії на Польщу. — Зі співробітником тої самої ґазети балакав теж французький міністр війни Пенлєве. Він м. и. заявив, що Франція в липни ц. р. розпічне будову великих твердинь на німецькій границі. Так воно в політиці: солодке слово говориться, а палицю за плечима тримається. — Франція заключила з Америкою і Анґлією договір в справі сплати довгів Цей договір не затвердив ще парлямент. Літом мин. року, коли у Франції з фінансами було круто, бувби це зробив. Тепер, коли положення поправилося, парлямент не дуже то хоче затвердити цей договір. Хоче поставити застереження: „Франція буде платити по змозі“. Та Поанкаре вже давніще умовився що до рат, в яких мається сплачувати довги. І не чекаючи на затвердження договору парляментом, заплатив першу рату довгу в Анґлії, а Америці за пропонував завдаток в сумі 30 міліонів долярів. Це хотіли використати соціялісти, щоби підставити ногу Поанкарію. Одначе другі партії не допустили до повалення його, бо це зробилоби погане враження в світі. Всеж бачимо з цього, що й у Франції міністри стараються обходити парлямент, ставлячи його перед доконані факти. — В одному окрузі (Sarthe) прийшло до доповняючих виборів до парляменту. Радикали і соціялісти виставили окремі лісти. І хоча разом здобули 35 тисяч голосів [радикали 25, соціялісти 10) провалилися. Побідила правиця, яка зібрала на своїх кандидатів 30 тисяч голосів. Бріянови і Кайо трапилася прикра пригода: їм обом (одному в Парижі, другому на провінції) розбилися самоходи. Та оба вийшли щасливо, хоча самоходи розбилися на тріски.

ІТАЛІЯ під проводом Муссолінія приготовляється до розправи з Францією. Хоче відібрати їй землі, замешкані Італійцями. Тому обсаджує границю між Швайцарією до Середземного Моря (300 кільометрів). Як подає одна анґлійська ґазета, саму границю обсадила добровольцями, за ними розташоване реґулярне військо, а дальше нагромаджена фашістівська міліція. Анґлію Муссоліні зєднує собі, йдучи їй на руку в китайській справі. Так само на Балкані хоче Муссоліні закріпити на завжди італійські впливи. Ґазети пишуть, що він зробив з Альбанським правительством умову, на основі якої в Альбанії має вибухнути позірна революція. Щоби таким чином дати Італійцям притоку обсадити Альбанію. Це булоби загрозою незалежности Югославії.

ЛИТОВСЬКОМУ правительству трафилася неприємна пригода. Воно розіслало війтам плякати, які вони мали повивішувати на видних місцях на випадок оповіщення мобілізації. Один з війтів незрозумів доручення і розліпив плякати зразу. В околиці запанував перестрах. Резервісти — одні зачали зголошуватися, а другі втікати.

КИТАЄМ цікавиться тепер цілий світ. Там йде двобій між Радянським Союзом і Анґлією. Не новий він, бо ще за царських часів Росія боролася з Анґлією за впливи в Азії. Форма тільки його змінилися, а зміст залишається той самий, що давніще. Одначе помилявсяби той, що думавби, неначеб то большевики викликали китайсько-анґлійський спір. Ні! Цей спір розвивався від довшого часу, а большевики тільки підучують Китайців способів боротьби. Спір китайсько-анґлійський має підставу економічну. Розпочався він з хвилею просякання нових форм господарки до Китаю. Давніще в Китаю кожне село витворювало все, що для життя потрібувало. Кілька сіл творило господарську одиницю, що сама собі вистачала. Така господарська одиниця нічого не потрібувала спроваджувати і обтяжувати ціну товарів оплатою за перевіз. Мала своїх ремісників, що своїми руками виробляли все потрібне для населення. Брак добрих доріг забезпечував перед конкуренцією. Населення не знало машин. Та з часом щораз більше став влазити в глиб Китаю европейський промисл. Його вироби стали побивати вироби ремісників. А ці вироби вво жено кораблями, а й залізниці шляхи щораз більше помножувалися. До речі кажучи, впадова брама до Китаю — Шанґай, біля якого тепер розвиваються такі важні події, лежить над найбільш сплавною рікою в світі, якою можуть вїжджати найбільші кораблі на 3.000 кільометрів в глиб краю. Крім цього сплавні теж допливи цеї ріки. Европейський промисл зачав нищити первісну китайську господарку. Стали підноситися ціни на харчі, бо це звичайне явище, коли повстають більші міста і в них нагромаджуються маси робітників. І стала назрівати ненависть до білих чужинців, що прийшли сюди з машинами Першу залізницю, яку побудовано в Китаю (в Шанґаю), мусіло китайське правительство збурити, а льокомотиву вкинути до ріки, щоби втихомирити населення. Та це нічого не помогло. Новітні способи господарки таки вводиться в Китаю щораз більше. Давніще з Китаю вивожено вироби єдвабу, тепер вивозиться тільки сировець. І ось це все було першою притокою, чом Китайці зненавиділи білих — В останніх кільканадцяти роках підчас вічних революцій зросло незвичайно почуття національної свідомости. А крім цього Китайці стали щораз більше підпадати під вплив европейської культури. Знову-ж світова війна виявила, що Европа не є так одноцільна, як здавалося Китайцям колись, коли німецько-російсько-анґлійська армія приборкувала повстання боксерів, коли німецький цісар заявляв, що в Китаю „не будеться брати в полон і не буде пощади“ для китайських повстанців. Після світової війни Китайці зачали боротися з економічним поневоленням зі сторони білих, а в першу чергу зі сторони Анґлії. Це використали большевики і стали підсичувати китайський націоналізм. Китайці виявилися дуже добрими учениками. Це наглядно показується в боротьбі за Шанґай. Кантонці навчилися розкладати противника аґітацією. Ось недавно в боях під Шанґаєм оборонцеви Шанґаю зробив несподіванку один з його підвладних ґенералів, який займав саму середину фронту: перейшов на бік Кантонців. А такі випадки бувають на порядку дневнім.

МЕКСИК війшов в приповідку як держава вічних революцій І ось ґазети подають, що там вибухли нові повстання. Тяжко розібратися, хто в цих повстаннях бере верх, бо примiром в битві, яку зведено навіть при помочі літаків під Кумуріпою — по думці урядових звідомленс побідили... обі сторони, правительственні війська і повстанці. В столиці Мексику викрадено з амбасади Зєдинених Держав важні документи. Правительство Зєдинених Держав заклопотане, бо між цими документами є папері, які кидають неприємне світло на політику цього правительства в Нікараґуі.

ВСЯЧИНА

Позір! Шевченкове Свято в Перемишлі. Заходом Філії Т-ва „Просвіта“ в Перемишлі, відбудеться дня 13 березня ц. р. о год. 12 вполуд. при співучасти читальняних хорів „Великий Шевченківський Концерт“. Участь делеґатів читалень конечна.

Шевченківський святочний вечір улаштовують придніпрянські Українці дня 11. березня в салі „Нар. Дому“. Появою своєю на цім святі задокументуймо нашу братерську єдність.

До Хв. Громадянства. Український Наддніпрянський Театр який працював до сего часу на концесію п. О. Митькевич. З днем 1. березня зірвав з концесіонершою й надалі працює під новою назвою „Новий Український Театр“.

Склад трупи — старий за винятком п. Пухальської та п. А. Пухальського, які хвилево цілком покинули сцену.

Артистичний провід і надалі спочиватиме в руках п. М. Бенцаля.

Геть з галабурдниками! З Дроговва, пов. Перемишль, доносять нам, що туди приїхав якийсь галабурдник з Перемишля, скликав збори під фірмою „Рідної школи“ в Перемишлі і на тих зборах зачав юдити селян проти перемиської української інтеліґенції. Але на щастє трафив на свідоме село. В імени громади о. декан Борисевич і б. судия Берко дали цему авантурникови таку відправу, що він сам заявив, що вже не покаже носа в Дроговві.—Подаємо до відома наших селян, що перемиський кружок „Рідної Школи“ не висилає ніяких галабурдників на села, а цей, що був в імени „Рідної Школи“ в Дроговві є дурисвітом і треба гнати його з кождого села, де він появиться. Це якийсь аґітатор наших ворогів, які хотять вбити клин між селян а нашу інтеліґенцію. Бачили це самі селяне з Дроговва, що цей панич гарними словами хотів їх обманити. Тому сміються з него, коли їм отворили очи о. декан Борисевич і суддя Берко. Просимо наших селян, щоби доносили нашій Редакції, де цей панок появиться.

Державний Банк рільничий подає до відома, що розпочав уділяти товарового кредиту, в штучних навозах. Хто хоче користати з того кредиту, то може старатись о него за по-

---

— Говори, Миколо, що маєш казати, — озвався. Костомарів мав вид заклопотаний. Раз прецінь треба зачати, — понаглював Шевченко. Костомарів трохи нерадо відповів: Так, як є, зле є, — сказав трохи вибухово. Ґерманці, латинь, анґльосаси купи держаться, а ми Словяне ходимо кождий своєю дорогою, а часто в супрузі з ворогом, який велить нам свій віз тягти. Те сказавши, замовк, начеб бажав почути, що ми на те скажемо. Запанувала тиша. Щож тут порадити? — спитав я обережно. А що порадити — робити те, що инші роблять, — лучитися. Тут озвався Шевченко. Говори — каже — до ладу, а не крути. Я твою гадку знаю, нехай і инші знають. Хочеш світити, а каганець ховаєш під стіл. Костомарів пошкрибався в голову. Трудна справа... Так воно є: ми Українці самі нічого не вдіємо — сили не маємо. Москва тягне до себе, Поляки Москви бояться й недовіряють їй, — як і з ким тут починати? З ким то булоб, але як? Ти мудра голова, — говори. Костомарів нерадо почав: Отже так: перш за все треба зібрати всіх учених людей із Словян до одного товариства, нехай ознайомляться, нехай розговоряться про свої потреби, про долю й недолю, що всякому дошкулює. Заки люде щось зачнуть робити, нехай перше пізнаються, нехай знають, що робити, як робити й чи можна щось робити разом. А що йно згодом братися за діло. Ті слова сильно мене вразили. Костомарів похмарився. Всі ми хвильку мовчали. Таке брацтво — говорив Костомарів дальше — нехай стелить дорогу до дальшої кращої будуччини — до федерації Словян. Коли між ним запанує згода, коли зрозуміють силу єдности, коли народ освітять наукою, щойно тоді створять одно велике політичне тіло.—Збирай до купи словянські голови! Комусь прийдеться позбирати їх і порахувати, — говорив Шевченко. — Коли висиплеш фіру капустяних головок, то кожна в иншу сторону котиться, хтось їх мусить позбирати. — Під одним православним царем і в одній православній вірі всі мусять получитися, — загомонів Костомарів.—Ось тобі, бабо, весілля! — відповів йому Шевченко. — Ти, Миколо, хочеш усіх Словян до попової хати завернути.

Той заміт збентежив Костомарова — без сумніву з огляду на мене. В Костомарова певне було таке почування, що в приязні Поляка не ялося висувати царя як голову й провідника Славянщини.

По хвилі мовчанки розмову про брацтво Шевченко закінчив словами:

— Тяжка то буде справа з тією федерацією!

(Докінчення буде.)

посередництвом кооперативних організацій рільничо-торговельних, кредитових, споживчих, щадничих кас повітових і громадських. Речинець сплати припадає 15. листопада 1927. Кредит буде опроцентований на 12% в річнім стосунку. Близчих інформацій уділяє: Oddział państwowego Banku Rolnego we Lwowie, ul. Halicka Nr. 21.

НОВИНКИ.

Страшний злочинець. В Бискупичах волковиського повіту молодий чоловік — Володимир Данюк забив сокирою свойого 73 літного батька і 60-літню маму, застрілив шваґра, тяжко ранив брата Івана, а легко сестру. Попередного дня цей божевільний чоловік ставав перед судом за побиття рідної мами. Його засуджено на три місяці тюрми. Це так його розсердило що вимордував цілу родину.

Задусила дитину. На днях ставала перед судом у Львові 24-літна Стефанія Лєма з Винник за вбивство дитини. Вона мала в 1925 р. любовні зносини з Павлом Приймою. Наслідком того була дитина. Цю дитину найдено неживу в стодолі. А сталося це ось як: Після розвязання, сусідки звернули увагу на те, що вигляд Лємівної змінився. Донесли поліції. Розпочалися пошукування за дитиною. І її найдено в стодолі. Лємівна боронилася в суді тим, що після розвязання була ослаблена і не могла дати дитині конечної помочі. Коли дитина задусилася, вона зі стиду сховала її. Суд повірив Лємівній і засудив її тільки за занедбання на два місяці тюрми.

На польських залізницях. На днях їхав до Варшави на зїзд різник Ґадомскі, кревняк б. міністра Миклашевського. В переділі другої кляси замкнув на ланцушок валізку і положився спати. З ним у переділі був ще один панок. Коли Ґадомскі заснув, панок взявся пилувати ланцушок від валізки. Ґадомскі пробудився. Тоді панок завдав йому смертельний удар пильником і викинув через вікно. Опісля пішов обмити собі руки. По дорозі стрінув кондуктора, який хотів його спинити. Бандит копнув кондуктора так, що він впав, а сам з валізкою вискочив з ваґону. Поліція шукає бандита, але не може знайти.

Горілки не забракне! В Польщі ґоралень як в лісі дерев. В р. 1925 було тут всіх ґоралень 1351 (в попередному році було 1282). Ґоральні будується головно в західних воєвідствах. На „кресах“ було всього 49.

Примірна сестра-жалібниця. В загальнім шпиталю у Львові була занята як сестра-жалібниця Кароліна Охманівна. Управа шпиталю завважила, що щось за часто пропадають коци. Слідство виявило що це Охманівна має слабість до шпитальняних коців. І сестра-жалібниця мандрувала до Іванової хати.

Малярія в Радянськім Союзі. В мин. році занедужало на малярію в Рад. Союзі 5 міліонів людей. Найбільші спустошення робить ця недуга на Кавказі, де рік річно хорує на малярію четвертина населення.

Катастрова в путилівських фабриках. В найбільших фабриках Рад. Союза (путилівських) завалився комин на 84 метри високий. Знищив один будинок, а під румовищами згинуло 8 люда.

Розбишаки в Коросні. 24-літний Ян Прайснер і 20-літний Ян Валящак на спілку з двома заробітниками напали на хату вдовиці Урбанекової. Думали, що має гроші. Завелися, бо найшли у неї всього 5 зол. За те вибили її. Опісля на дорозі в ночі напали на голяра. Також зле попали, бо голяр не мав нічо при собі. Розбишаків зловлено.

Дитина з трома головами. В Зволині на Виленщині одна селянка вродила дитину з трома головами. Жила ця дитина всього пів години. Лікар, що був при пологах, відфотоґрафував цей вибрик.

За богато кавалерів є, очевидно, у Франції. Вони тут і платять окремий податок. Мин. року платило у Франції кавалерський податок 260.000 мущин. Викази від 1920 р. показують, що число кавалерів у дозрілому віці у Франції зростає. В 1920 р. заплатило цей податок менше як 90.000 Опісля це число зростає.

Найменші держави. В Европі маємо чотири маленькі самостійні держави: князівства — Монако і Ліхтенштайн і републики — Сан Маріно й Андора. Монако займає простір 22 кільометрів кв., то значить — за годину можна його перейти ціле. Парлямент Монака має 12 послів, військо 82 жовнірів і 4 офіцерів. — Конституційна монархія Ліхтенштайн більша від Монака 7 разів, населення має всього 12 тисяч, а війська взагалі не утримує. Андора — це република, якою правлять парлямент і епископ з Урхеї Мешканців має Андора 6.000. — Сан Маріно (в Італії, коло Равенни) має 50 тис. клм. простору і 8.700 мешканців. Війська має 950 люда і 4 гармати. Републикою править „Велика Рада“, зложена з 60 членів і два „капітани“.

Братовбійство. В селі Турка коло Радехова помер в р. 1925 господар Павло Гаврилів, лишаючи трех синів: Прокопа, Василя і Андрія. Перед смертю Гаврилів тестаментом розділив ґрунт по рівній части між трех синів. Наймолодший Андрій дістав ще крім ґрунту хату з цілим обійстєм. Тому, що Андрій дістав більший спадок, оба старші брати завидували йому і безнастанно напастували його. Так само і оноді, повернувши з ярмарку, розпочали з Андрієм сварку і так його розлютили, що він ударив Прокопа в лице. Тепер Прокіп і Василь вхопили коли і так довго били ними Андрія, що він віддав Богу духа. Братовбійців арештовано. От до чого, довела зависть. Страшні часи переживаємо!

Американський уряд оголошує, виказ осіб, по яких лишився спадок в Америці. Хто отже має право до спадку по низче вичислених особах, нехай зголоситься до американського посольства в Варшаві. Спадок лишили: 1) Чуба Йосиф 2) Ґутарчак А. 3) Колянець Александер 4) Курило Гнат 5) Квас Петро 6) Коренко Дмитро, 7) Ковалик Филип, 8) Макар Анна, 9) Островицький Томко, 10) Олесько Дмитро, 11) Рудик або Рудук Микола, 12) Руґовський Іван, 13) Стрілецький Йосиф, 14) Стець Йосиф, 15) Савицький Йосиф, 16) Смоляк Михайло.

Пожарі. Вечером о годині 10-ій в Черлянах коло Городка яг. вибух пожар в будинках Івана Шайкевича. Огонь перекинувся на будинки сусіда. Ратунок нічого не поміг і обійстя обох господарів згоріли до тла. Мабуть підпалено Шайкевича. — В Ланах коло Львова ґаздиня Марія Гавриш пішла вечером до стайні, бо її кобила вродила лошатко. В стайні буланеосторожна і запалила солому. Бухнув вогонь і обняв цілу стайню. А що був вітер, ціле обійстя пішло з вогнем.

Напад в білий день. Оноді пополудні йшла тором залізничим до Хородова учителька з Добрівлян — п-а Когутівна. В лісі напав на неї якийсь бандит і зрабував їй торбинку зі 130 зол. Учителька так перелякалася, що не в силі тепер сказати, як бандит виглядав. Завважала тільки, що був убраний в чорну кацабайку і мав високі чоботи. Шайка, до якої належав цей бандит вже попала в руки поліції.

Кріваве весілля. В селі Дубрівка коло Городна ґаздиня Антонія Марковська справляла весілле своїй донці, яка виходила заміж за парубка Орлюка. Коли гості забавлялись, около півночи прийшло на весілле кільканайцять замаскованих людей, узброєних в карабіни з обтятими люфами. Гості налякались, але замасковані люде сказали, що вони прийшли потанцювати і зараз таки пустились в танець з переляканими дівчатами. Тим часом молода стояла коло молодого і обоє приглядались танцеви. Втім оден з замаскованих вхопив молоду за руку і почав тягнути її до танцю. Молодий кинувся на напасника і зачав його душити за горло. В обороні його стали инші замасковані і оден з них стрілив до молодого і він впав трупом. Тепер замасковані повтікали. Поліція вислідила їх і арештували. Показалось, що нападу доконали два кавалери молодої, за котрих вона не хотіла вийти заміж. Тому вони підмовили инших парубків і прибули на весілле вмисне, щоб застрілити молодого.

Планетник. В селі Колодіївці (пов. Скалат) живе собі господар Кирило. Не одному добре порадить, а собі не може, хоча має кілька морґів поля. Хата йому валиться, небезпечно в ній мешкати. На донесення поліції попав оноді Кирило до арешту на три дні. В арешті познайомився з якимсь дурисвітом і розказав йому про свою біду, а також, що розпочав будову хати, що син його лупає камінь на будову, яка це тяжка праця і т. д. Дурисвіт ніби здивувався, чому так тяжко люде працюють коло каменя, не знаючи, що є способи, якими можна налупати того каміння за день стільки, скільки мусілоби кількох людей лупати місяць. Сказав — дальше — що має сина слюсара, який мешкає у Львові, що цей син може приїхати до Колодіївки з начиннєм. Кирило вийшов з арешту, а за кілька днів прийшов до него той дурисвіт, з яким запізнався в арешті. Переночував, а коли на другий день їхав Кирило до міста, дурисвіт сказав, що також поїде з ним і з міста зателеґрафує до сина, щоби прислав начиння і динаміт до лупання каменя. Зробить це під умовою, що Кирило дасть 10 долярів на цю ціль. За 10 долярів буде мати Кирило готовий до будови камінь. А що панок був легко убраний, позичив йому Кирило на дорогу кожух сина (вартости 20 долярів). Приїхали до Скалату, Кирило дав йому 70 зол. і мали йти на почту телеґрафувати. Покищо Кирило дає коням їсти. Цю хвилю панок використовує і зникає. Всякі пошукування не дали висліду. І так пропало 70 зол., кожух, а в кожусі в додатку золотий годинник сина. Панок казав, що називається Планетник. Добре назвався...

Пошана традиції в Швайцарії. В швайцарськім місточку Сольотурн в 1382 р. мала місце ось яка подія: Зближалося вороже військо. З нараженнєм життя дав знати про це громадянин Ганс Рот. Завдяки йому місто мало час приготоватись до оборони. Рада мійська з вдячности визначила йому нагороду рік річно мав діставати він плащ і 96 франків. А по його смерти по вічні часи мав діставати цю нагороду: найстарший з його роду. Недавно помер останній мужеський нащадок Рота. Мійська рада, шануючи традицію, візвала кревних Рота, щоби зголошували свої права до спадку.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає

Репертуар Українського Нового Театру. Мостиска 4|III. Гріх, 5|III. Циганка Аза, 6|III. Ой не ходи Грицю, 7|III. Чорна Пантера. Судова Вишня 8|III. Чечна Зузанна, 9|III. Гріх, 10|III. Барон Кіммель, 11|III. Чорна Павтера, 12|III. День і ніч, 13|III. Вій. Театр в скорім часі завітає до Львова з новими штуками як Андреєва „Сім повішених“ і ин.

ПАНАХИДА
по бл. п. Т. Г. Шевченку.

Заходом Відділу Українського Центрального Комітету допомоги еміґрантам в Перемишлі, 11 березня б. р. о 4 год. по полудни, в місцевій православній церкві при вул. Міцкевича ч. 44, в роковини смерти Великого Українського Поета і борця за кращу долю України — Тараса Григоровича Шевченка, буде відправлена урочиста панахида, на яку запрошує всіх православних українців — еміґрантів і всіх вірних. — Комітет.

До продання в українські руки площа підбудівельна в Перемишлі „на Цебулянці“ положена, 15 хвиль від ринку о просторі 2500 м² обсаджена деревами овочевими, в дуже гарнім положенню — в ціні по 4 зл. 50 сот. за 1 м². Часть ціни купна можлива до сплати. Близші інформації подає адвокат Др Кульчицький в Мостиськах.

Заходом усіх українських культурно-освітних Товариств в Кракові відбудеться в неділю, д. 13. марта 1927. у великій салі „Старого Театру“
КОНЦЕРТ в честь ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.
Початок точно о год. 7·15 вечером. В склад програми входить: Промова проф. Б. Лепкого, сольо фортепянове, чельове, хори мішані й мужеські, деклямації. — Подробиці в програмах. — Ціни місць: партер по 1·50, 2·50 і 3·50 зол., ґалерія по 1 і 1·50 зол. (разом із оплатою за ґардеробу). — Білети продається в день концерту від год. 10 рано в касі „Старого Театру“, а скоріше можна замовляти за надісланням грошей у п. М. Новосільського, ul. Topolowa, l. 11 — Kraków.

За редакцію відповідає Степан Навроцький.
З друкарні Кнолера і Сина в Перемишлі.